

Homenatge a Roberto Corcoll
Perspectives hispàniques sobre la llengua
i la literatura alemanyes

Javier Orduña i Marisa Siguan (coords.)

UNIVERSITAT DE BARCELONA

COLLECCIÓ
HOMENATGES

34

Homenatge a Roberto Corcoll

Homenatge a Roberto Corcoll

Perspectives hispàniques sobre la llengua
i la literatura alemanyes

Javier Orduña i Marisa Siguan (coords.)

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Universitat de Barcelona. Dades catalogràfiques

Homenatge a Roberto Corcoll.- (Homenatges ; 34)

Bibliografia

ISBN: 978-84-475-3538-5

I. Orduña, Javier, ed. II. Siguán Boehmer, Marisa, ed. III. Collecció: Homenatges (Universitat de Barcelona) ; 34

1. Alemany 2. Literatura alemanya

© PUBLICACIONS I EDICIONS DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA, 2011

Adolf Florensa, s/n; 08028 Barcelona; tel. 934 035 442; fax 934 035 446;

comercial.edicions@ub.edu; www.publicacions.ub.edu

© dels autors, pels textos respectius, 2011

© Fotografia de la coberta: Edèn Pasies

ISBN: 978-84-475-3538-5

Dipòsit legal: B-47.394-2010

Impressió: Gráficas Rey, SL

Aquesta edició ha rebut el suport del Vicerectorat d'Arts, Cultura i Patrimoni i del deganat de la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona.

És rigorosament prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra.

Cap part d'aquesta publicació, inclòs el disseny de la coberta, no pot ser reproduïda, emmagatzemada, transmesa o utilitzada per cap tipus de mitjà o sistema, sense l'autorització prèvia per escrit de l'editor.

Sumari

<i>Un homenatge ajornat</i> , de Javier Orduña	11
<i>Roberto Corcoll Calsat. Una semblança personal i familiar</i> , de Javier Orduña i Marisa Siguan	15

I. POLÍTICA LINGÜÍSTICA I METODOLOGIA

MARISA SIGUAN, El alemán en España. Una perspectiva desde 2007	29
CARLOS HERNÁNDEZ LARA i ANA MANSILLA, Propuesta de una enseñanza gramatical con textos. El Marco de referencia europeo y la Feldergrammatik	43
MARÍA MAR SOLIÑO PAZÓ, Language Awareness und Grammatik im DaF-Unterricht	61
MIGUEL AYERBE LINARES, Cuestiones formales y metodológicas en la enseñanza de fonética alemana a estudiantes no nativos	81
MARÍA A. BORRUECO ROSA, Las estrategias como plan cognitivo de aprendizaje del léxico	97
LUCRECIA KEIM, Cultura y civilización. Planteamientos curriculares en torno al diseño de la asignatura en el marco del EEES	115

II. LLENGUA ALEMANYA: GRAMÀTICA

ANA MEDINA REGUERA, La actualidad de <i>Programm</i> . Horizontes de una gramática de alemán para hispanoblatantes	135
KARIN VILAR SÁNCHEZ, Der didaktische Nutzen der Mikrofunktionsanalyse im DaF-Unterricht	159
JOSÉ ANTONIO CALAÑAS CONTINENTE, Wie viele Ergänzungen braucht die deutsche Grammatik? La Verbativergänzung en una teoría sintáctica holística	175
BRIGITTE EGGELTE, La problemática descripción gramatical del lexema <i>wie</i>	191
CARMEN GIERDEN VEGA, Expansión de la modalidad integrada en algunos elementos derivativos del alemán	203

III. LLENGUA ALEMANYA: FONOLOGIA I FRASEOLOGIA

REINHARD STEMPEL, Zum Akzent zusammengesetzter Verben in den germanischen Sprachen	225
JAVIER ORDUÑA, Metriklehre zwischen Inlands- und Auslandsgermanistik: Jean Fourquet	235
CARMEN MELLADO BLANCO, Übereinzelsprachiges und Einzelsprachspezifisches bei deutschen und spanischen Phraseologismen von besonderem Strukturtyp	253
FERRAN ROBLES I SABATER, Expansión de la modalidad integrada en algunos elementos derivativos del alemán	275
ALFONSO CORBACHO SÁNCHEZ, Geld in der deutschen und spanischen Phraseologie	287

IV. GÈNERES, COMPARATÍSTICA, HISTÒRIA, TRADUCCIÓ: GERMANÍSTICA APLICADA

VERENA BERGER, Cine transnacional en Cuba: <i>Kleines tropicana / Tropicanita y Hacerse el sueco</i>	303
--	-----

VELJKA RUZICKA KENFEL, Multiculturalismo en los libros de la literatura infantil y juvenil alemana	317
HANS GERD ROETZER, El pícaro en Alemania	335
MARÍA DE LA O OLIVA HERRER, Del teatro épico de Brecht a la tragedia compleja de Alfonso Sastre. Las <i>Crónicas romanas</i>	347
JULIO SÁNCHEZ HERNÁNDEZ, Los españoles en las memorias de Sebastian Schertlin von Burtenbach	363
MACIÀ RIUTORT I RIUTORT, La traducció del terme <i>maixal</i> a la Bíblia islandesa del 1908-1912	373
FRANCISCO MANUEL MARIÑO & SABINE GECK, Problemas de traducción y edición del <i>Werther</i> en España	387

V. LITERATURA ALEMANYA: PERÍODES FUNDACIONALS

EVA PARRA MEMBRIVES, <i>Pelagius</i> de Roswitha y las primeras relaciones hispano-germanas	407
ALFONSINA JANÉS, <i>Luisa Miller</i> , de Salvatore Cammarano i Giuseppe Verdi, i <i>Kabale und Liebe</i> de Schiller	425
DOLORS SABATÉ PLANES, Del amor y la inmortalidad: <i>Goethes Briefwechsel mit einem Kinde</i>	445

VI. LITERATURA ALEMANYA: IDENTITATS I EXPERIMENTACIÓ

OFELIA MARTÍ PEÑA, La <i>Prosa experimental</i> en lengua alemana de los años sesenta y comienzos de los setenta del siglo xx	461
FELICIANO PÉREZ VARAS (†), Impresionismo y espontaneidad en Liliencron	481
ANNA MONTANÉ FORASTÉ, ¿La literatura consuela? Sobre <i>Cherubin Hammer und Cherubin Hammer</i> y otros textos de Peter Bichsel	499
MANUEL MALDONADO ALEMÁN, Historia y memoria en la última narrativa de Günter Grass	515
M. LORETO VILAR, Irrungen, Wirrungen um Literatur: Günter Grass' Fonty zwischen Köln und La Sorbonne	535

Un homenatge ajornat

JAVIER ORDUÑA

Aquest volum d'homenatge a Roberto Corcoll Calsat (Cadaqués, 1937) es publica amb un retard injustificable. En nom dels compiladors presento disculpes tant a l'homenatjat com als autors. Al professor que és objecte de l'homenatge ha pogut fer-li l'efecte que, amb la jubilació, l'haviem oblidat, quan el cert és que en tot aquest temps el seu record no ens ha abandonat ni un dia, encara que sigui perquè la seva gramàtica sempre renovada de l'alemany continua sent una obra ineludible. Els autors recopilats en el volum, al seu torn, han pogut pensar que el projecte havia estat abandonat després que tots haguessin respost amb il·lusió a la crida que es va fer l'any 2006. La veritat és que han demostrat un grau emocionant de paciència i comprensió, quan el més fàcil hauria estat abandonar el projecte. A tots els vull testimoniar el reconeixement més profund per la rapidesa amb què van respondre en el seu moment i per la comprensió que han demostrat posteriorment. Vull recordar de manera especial el professor Feliciano Pérez Varas, traspasat l'any 2008, que no podrà veure impresa la seva contribució.

Tot i que el retard és inexcusable i no ens volem allargar exposant-ne les causes —bàsicament, l'atzarosa incidència del debat sobre el lloc que la Filologia Alemany ha d'ocupar en escenaris universitaris més flexibles—, i malgrat la impossibilitat de rescabalar els anys transcorreguts, el cert és que el temps no ha actuat en detriment d'aquesta miscel·lània, ans al contrari. Com el lector podrà comprovar, el volum traspua una harmonia insòlita; hom diria que

presenta un equilibri premeditat entre les parcel·les que componen la disciplina. Tot plegat, però, sorgeix del motiu de la compilació: l'homenatge a un col·lega que suscita suggeriments diversos i complementaris entre si.

No és fàcil, en efecte, trobar un consens tan ampli. La compilació aplega trenta-una contribucions procedents de disset universitats: quinze de l'Estat espanyol i dues d'Alemanya i Àustria. De 10 universitats arriba una contribució respectivament: Pablo de Olavide, Granada, Múrcia (amb dos autors), Extremadura, Vigo, Vitòria, Rovira i Virgili, Vic, Gießen i Viena. Dos treballs s'han generat a les universitats de Santiago de Compostel·la i de València; quatre a Sevilla, a Salamanca i, amb una autoria doble, a la de Valladolid, i els cinc restants procedeixen de la Universitat de Barcelona. El conjunt de trenta-un treballs i trenta-tres autors i autores dóna una idea de l'abast del reconeixement a Roberto Corcoll, especialment a les universitats on la Filologia Alemanya és una àrea recent, però també des de la facultat degana, la de Salamanca, en què els estudis es van endegar el 1952. El testimoni palesa que el mestratge de Corcoll ha excedit amb escreix Barcelona. Tan significatives com la distribució geogràfica són l'harmonia i l'exhaustivitat de l'espectre temàtic que els autors proposen en el moment de referir els reptes que comporten la llengua i la literatura alemanyes des de perspectives hispàniques.

Un primer àmbit d'intervencions és el de «Política lingüística i metodologies formatives». Hi trobem enfocaments probablement irrepetibles, a causa del moment innovador en què es van elaborar. El debat es presenta emmarcat pels apunts de Siguan sobre l'evolució i l'atzucac que ha viscut l'ensenyament de l'alemany a l'Estat, i tot seguit s'articula en una fina dialèctica sobre l'ensenyament de competències tradicionalment oblidades (la fonètica, per part d'Ayerbe; la comunicativa, per part de Borrueco; la cognitiva, per part de Soliño) i en la prospecció dels indicadors que ofereixen els nous temps, com ara el Marc de referència de llengües (Hernández Lara i Mansilla) i les noves titulacions de Traducció i Interpretació (Keim, veu autoritzada en la formació de traductors, que permet copsar com Corcoll aplega àmbits que les àrees mantenen separats).

El segon i el tercer àmbits proposats pels autors representen atansaments, si hom vol circumdants, a la llengua alemanya. D'una banda, es distingeix el col·loqui directe amb la seva gramàtica *Programm*, el llegat més actual de Roberto i Brigitte Corcoll. És el que fan Calañas estudiant-ne estructures de complementació des d'una ambiciosa —i peremptòria— perspectiva holística, Eggelte assenyalant les dificultats existents per delimitar la partícula *wie*, Gierden descrivint fites sintètiques en una llengua aparentment analítica, així com Karin Vilar quan desenvolupa la dimensió auxiliar, en la frontera entre gramàtica i pragmàtica, de l'anàlisi de microfuncions. En aquest apartat s'enquadra així mateix una contribució especialment estimada, la minuciosa avaluació que proposa Medina del mètode *Programm*. D'altra banda, en un segon apartat, interaccionant amb el de la gramàtica, s'hi tracten àmbits concomitants: en el pla fonologicoprosòdic, el repàs del compàs mètric (Orduña) i de la història de la fixació de l'accent (Stempel); així com, en el pla de la fraseologia i la fraseografia, les contribucions de Mellado (una vasta panoràmica sobre dinàmiques endògenes i exògenes als fraseolexemes), Robles, a propòsit de la fraseografia als diccionaris de més difusió, i Corbacho, a propòsit del mot base *Geld*.

Un quart àmbit, plural i divers, però també perfectament delimitable, és el resultat de la posada en pràctica de fórmules de diagnòstic que la filologia nacional acostuma a reservar a àmbits privatis, però que una filologia estrangera, com ara l'*Auslandsgermanistik*, no pot guardar-se. Així, hi podem trobar l'anàlisi de la relació entre gèneres formals i tendències històriques, tal com es manifesten al cinema (Berger) i a la literatura infantil i juvenil (Ruzicka). Roetzer i Oliva ens proposen llegir fites heterodoxes de la literatura espanyola (Mateo Alemán, Alfonso Sastre) des de formes constituïdes en altres tradicions europees. Mentre que Riutort, des d'una perspectiva germanística ben genèrica, i Mariño i Geck, arran d'un text clàssic, ens mostren la conveniència de reforçar l'angle alhora integrador i distant de la traducció. Sánchez Hernández, al seu torn, ens confronta amb els prejudicis nacionals arran del gènere autobiogràfic.

La secció pròpiament referida a la literatura alemanya fa avinent una nova subdivisió; és a dir, una nova matisació en els suggeriments

que evoca el mestratge de Roberto Corcoll. Així, en una cinquena secció s'apleguen les contribucions al voltant d'allò que anomenem literatura de les etapes fundacionals, sia arran de la llegenda del màrtir Pelai segons Roswitha al segle ix (Parra), o al segle xix arran de l'exaltació estètica de Schiller (Janés ens encomana en el seu article la seva passió pels libretti), o bé arran de la consagració de Goethe com a fita ideològica (Sabaté). Malgrat que cronològicament sembli tan propera al segle xix, la sisena secció brinda diverses discussions d'una altra gran virtualitat de la literatura, diferent de la legitimació col·lectiva: la reflexió sobre la identitat individual, sia a propòsit de l'experimentació literària de Liliencron (Pérez Varas), Bichsel (Montané) o Grass (Maldonado), o arran del joc de miralls entre les edats i els rols (Loreto Vilar) o bé amb una panoràmica completa i precisa sobre les avantguardes alemanyes (Martí Peña).

Com en la resta del conjunt, també en aquesta última secció tàcita que els amics i alumnes de Roberto han generat corprèn la sintonia comuna amb què s'ha retut homenatge al mestre i amic, per la colpidora exactitud i la inopinada harmonia que sense acord previ tots els participants han abocat en l'homenatge.

Roberto Corcoll Calsat.
Una semblança personal i familiar

JAVIER ORDUÑA I MARISA SIGUAN

Roberto Corcoll Calsat va néixer a Cadaqués el 28 de febrer del 1937, paret per paret, segons ens explicava poc abans de jubilar-se el 2007, amb el teatre-cinema de la vila que en plena Guerra Civil feia d'àgora als milicians que intentaven organitzar la resistència a l'aixecament militar franquista. Els seus pares tenien una propietat agrícola i regentaven una botiga de queviures a la petita localitat de la costa.

El 1936, a la vila, eren 1.300 habitants; actualment en són 2.800. Llavors els cadaquesencs vivien sobretot de la pesca i de l'agricultura; ara ho fan del turisme, com en altres llocs de la Costa Brava. Cadaqués no es troba, com ara Girona o Figueres, al mig del pas de les vies de trànsit amb França i Europa, però sí a la vora d'una via de comunicació ancestral, inquietant, seductora i no pas menys natural: el mar. La bellesa del paratge va predestinar la petita vila a convertir-se en un emblema del turisme més selecte. Avui ultrapassa les mitjanes de prosperitat del seu entorn, però durant una gran part dels temps moderns Cadaqués va constituir un emblema de la paradoxa entre l'atractiu que representava per als forasters i els reptes que una natura sovint feréstega imposava als autòctons. Enfilant-se amb esforç i tossuderia per la roca del cap de Creus, a tocar de l'antiga i misteriosa construcció de Sant Pere de Roda i davant d'un mar obert i profund, la vila de Cadaqués i els seus habitants conjuguen la perseverança de l'esforç amb l'amplitud dels horitzons. Aquesta combinació de constància i de desig d'universalitat ha presidit, des dels orígens, la trajectòria vital de Roberto.

Per raons òbvies de proximitat amb la frontera francesa, la llengua veïna era prou present a la vila de Cadaqués, i al jove Roberto ben aviat el va captivar l'habilitat de determinades persones que havien emigrat a França en acabar la Guerra Civil i que havien assolit un gran domini del francès, tal com ell descobria entre els veïns del poble. Mentre ajudava a despatxar a la botiga de la mare o ajudava el seu pare en les feines agrícoles, estant constantment en contacte amb les persones i la seva diversitat, Roberto va prendre la decisió d'endinsar-se en l'estudi d'altres idiomes, començant per la llengua francesa.

Després d'aprendre les beceroles de la llengua gràcies a una professora de qui conserva un gran record, la Sra. Asunción Bartomeus, aviat va haver d'espavilar-se sol, fins a assolir una alta competència de manera pràcticament autodidàctica.

Un pescador del Port de la Selva va dir un dia: «Al mar no hi ha camins, el camí te l'has de fer tu». Aquesta màxima de saviesa marinera, que inclou tota una filosofia de vida, sembla feta expressament per a la capacitat de resolució característica de Roberto Corcoll, un *self-made-man*, com es diu avui dia, un home que va decidir el seu projecte de vida sense deixar-se portar per la inèrcia de l'entorn, i el va dur a terme amb una perseverança i una coherència encomiables.

La seva opció pel món del plurilingüisme no s'havia de quedar en la proximitat romànica. Amb la familiaritat que va assolir amb el francès, en l'etapa d'estudiant va deixar-se temptar també per l'anglès, una llengua que aleshores no tenia la consideració com a vehicle de comunicació franca que té avui, i que seduïa per la construcció gramatical diferent i per la fonètica estranya. Finalment, però, la seva voluntat d'assolir nous reptes de comunicació el va fer decantar cap al costat de l'alemany. Amb la combinació que amics i alumnes sempre hem admirat en ell, de saviesa ancestral i perspicàcia per copsar la urgència distintiva de cada moment, el noi, fill d'aquella terra de contrastos, va professar l'ofici de les llengües; és a dir, va escollir una de les manifestacions més contradictòries del gènere humà, que uneix tant com separa i que per això mateix demana persones dúctils i perseverants que no es facin enrere a l'hora de transitar la frontera entre comunitats.

Amb aquella barreja de qualitats, producte de la terra on va néixer, Roberto va combinar l'esforç d'aprendre llengües, i d'aprendre-les bé, amb el respecte i el reconeixement de la tradició cultural i literària de cada llengua i, sobretot, la capacitat de concebre la llengua, les llengües, en la seva qualitat de ponts i camins. Roberto Corcoll va haver de fer valer la seva opció personal des de ben jove. Sense trencaments bruscos, ans esquivant amb paciència i resolució unes circumstàncies adverses com eren les d'aquells temps, en què l'accés a l'estudi no gaudia de tantes facilitats com ara, va saber trobar a poc a poc les vies que li permetrien d'assolir les diverses fites: revàlida de batxillerat elemental, revàlida de batxillerat superior, estudis universitaris...

A diferència de la mitjana dels universitaris de l'època, i fins i tot dels d'ara, la seva manera de superar etapes va anar precedida d'una presa de posició i de criteri no gens convencional, en molts punts autodidàctica. Així va depurar una perspectiva que en molts aspectes devia diferir de la dels seus companys de promoció i que li va donar la capacitat de distanciar-se del que és comú i sobreentès per adquirir un punt de vista diferent, conscient del significat de cada cosa. És el que amb tota seguretat va experimentar en concloure amb una edat més alta que la mitjana, encara que en un temps brevíssim, els estudis de batxillerat elemental al col·legi La Salle de Figueres alhora que impartia classes de francès, i també el que el va moure a no menystenir cap ocasió de formació, ja que va continuar l'estudi aprofundit de la llengua francesa, de manera que abans de començar el batxillerat ja havia passat dos anys a París estudiant llengua i cultura franceses a la Sorbona.

En la formació personal del futur professor, l'estada en una institució com el col·legi dels Fosos, el centre dels Germans de La Salle a Figueres, va constituir una etapa cabdal. Va col·laborar-hi durant quatre anys, entre el 1957 i el 1960, durant els quals va poder cursar el batxillerat elemental, com a alumne lliure, alhora que feia el servei militar a Figueres, ciutat on també va fer coneixences fonamentals. D'una banda, el germà procurador del col·legi li va fer algunes classes d'alemany i el va animar a traslladar-se a Alemanya. D'altra banda, la intensa vida laboral d'aquell període —en què durant l'any

escolar es dedicava al col·legi dels Fosos i durant les vacances ajudava els seus pares a Cadaqués— va trobar reconeixement en una invitació per traslladar-se a Kiel com a hoste i col·laborador d'una família industrial de la ciutat bàltica. Roberto va romandre dos anys a Kiel, la qual cosa li va permetre de conèixer de prop el món cultural, laboral i social de l'Alemanya del miracle econòmic.

El fill de la vila empordanesa, acostumat a la duresa de la terra, a l'embat de la tramuntana i a les incerteses del mar, va poder desmitificar nord enllà els tòpics sobre la probitat laboral de l'alemany estàndard, i al mateix temps va confirmar allò que ja havia après a casa: la importància dels hàbits socials a l'hora de generar confiança i promoure la convivència. Aquella experiència com a *Gastarbeiter* i com a estudiant de llengua i cultura alemanyes a la ciutat de Kiel el va esperonar a recuperar la seva formació acadèmica un cop va tornar a Cadaqués, mogut també per l'imperatiu de continuar ajudant els seus.

Decidit a canviar la seva sort, va acabar el curs preuniversitari l'any 1965 i va cursar tot seguit la llicenciatura de Filologia Moderna a la Universitat de Barcelona (1965-1970). Van ser professors seus Patrícia Shaw, Francisco Marsà, Wolfgang Küper, Wolfgang Schmitt, així com, tot just arribats a Barcelona, Knut Forssmann i Karl-Heinz Trost, que havien de deixar empremta en la Filologia Alemanya d'aquesta Universitat.

En els darrers anys de la llicenciatura, Roberto va conèixer Brigitte, una estudiant alemanya tan entusiasta com ell del món francès, anglès i espanyol, la qual pocs anys més tard, el 4 de setembre del 1970, va esdevenir la seva esposa.

Amb el pas del temps, Brigitte Corcoll va assolir també la condició de doctora en Filologia Anglesa per la Universitat de Barcelona, amb un detallat treball sobre motius literaris, una tesi encara pendent de recuperació per part de les noves generacions més avesades als estudis literaris. Ella va esdevenir no solament la coautora de la *Programm*, la gramàtica d'exercicis de l'alemany amb més èxit a l'Estat espanyol i l'Amèrica Llatina, sinó que sobretot el seu mestratge com a professora de l'Institut Goethe a Barcelona va garantir la incorporació a la llengua alemanya d'un gran nombre d'estudiants

adults. Entre les fites de la tasca de Brigitte trobem, al cap dels anys, el seu paper fonamental en l'experimentació de noves tecnologies i en l'ensenyament a distància, disciplines en què l'Institut Goethe de Barcelona ha estat pioner.

En companyia de qui ja era la seva esposa, Roberto Corcoll torna a Alemanya, ara en condició de becari de recerca, amb una beca del DAAD, amb l'objectiu d'elaborar la tesi doctoral. La seva recerca va versar sobre Friedrich Dürrenmatt (1921-1990), l'insigne dramaturg, narrador, il·lustrador, director teatral i assagista suís. En aquells moments de propagació dels valors antiautoritaris del 68 francès i alemany, la dimensió postcalvinista i grotesca de Dürrenmatt començava a ser objecte de rèplica al seu país i també a Alemanya. Llavors començava a passar l'auge de la seva recepció, punyent entre els anys 1956 i 1967. Les paràboles grotesques de Dürrenmatt havien marcat el teatre del final de la Guerra Freda a Europa, des de França i el Regne Unit fins a Polònia. A Catalunya especialment, més que a la resta de l'Estat o al món editorial de l'Amèrica Llatina, Dürrenmatt també havia tingut un marcat ressò. *Der Besuch der alten Dame* es va representar a Barcelona i Madrid només tres anys després de la sonada estrena del 1956.

A la Universitat de Colònia, Roberto Corcoll elabora una tesi de clara metodologia hermenèutica respecte al bagatge calvinista de l'entorn existencial. Amb un ritme frenètic, fruit sens dubte d'una intensa experiència vital també pel que fa a l'economia del temps, Roberto Corcoll, sota la direcció de Doireann MacDermott, aconsegueix enllestir el treball en un temps relativament breu. Posteriorment, l'any 1975, va defensar la tesi doctoral a la Universitat de Barcelona.¹ El treball resta com a llegat d'allò que es podria anomenar germanística d'urgència: recerca de l'obra d'autors vius, sempre més difícil de tractar a causa de la manca de perspectiva i de distanciament que el pòsit dels anys atorga als textos. És simptomàtic que

1. Roberto CORCOLL CALSAT. *Estudio sobre la temática y la estructura de las obras literarias de Friedrich Dürrenmatt*. Tesi doctoral. Sota la direcció de Doireann MacDermott Goodridge. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1975, 2 vol.

Roberto Corcoll es fixés en un autor que combinava l'escepticisme ideològic propi de la Guerra Freda amb un compromís humanístic indefugible que explica la recuperació del seu teatre arreu d'Europa entre el 1995 i el 2005. Ara bé, el debat al seu voltant se'n va ressentir. Això va afectar sens dubte i de manera injusta la difusió que el treball de Roberto mereixia.

L'any 1972 la família torna a Barcelona, on Roberto comença una etapa infatigable com a professor d'alemany a l'Institut Alemany de Cultura i en diverses empreses, obertes al desig dels seus treballadors d'entendre's en alemany amb les cases mare. On va romandre més temps va ser a Hoechst Ibèrica, fins al 1980. Simultàniament, un cop assolit el grau de doctor, Roberto va ser catedràtic interí d'Alemany Empresarial. Després de diversos canvis de categoria, i en la inquieta situació en què el final de la dictadura va deixar les universitats, el 1983 li va arribar l'estabilitat professional definitiva arran de l'aplicació de la Llei de reforma universitària.

A partir del 1976 Roberto Corcoll va esdevenir, sense cap mena de dubte, una peça clau del Departament de Llengua i Literatura Alemanyes, dirigit fins al 1978 per la catedràtica interina Francisca Palau-Ribes (1908-1996). El Departament va gaudir d'entitat pròpia fins al 1986, quan la normativa va iniciar una profunda reestructuració orgànica.

Entre les iniciatives remarcables del període que arriba fins al 1988 hi ha la seva intervenció a favor dels antics lectors del DAAD —Wolfgang Schmitt (1926-1981), Knut Forssmann i Karl-Heinz Trost (1926-2009)— quan la institució alemanya va reclamar que els rellevessin. Corcoll i Palau-Ribes van ser conscients de la significació que tots tres tenien per a les noves generacions i van evitar, amb perseverança i habilitat, que marxessin del Departament. La qüestió era especialment apressant davant la precarietat de l'àrea de Filologia Alemanya, en aquell moment novíssima, que ni tenia professorat funcionari en un entorn altament burocratitzat ni se sabia tampoc quan el tindria a causa del boicot a les oposicions que el professorat no numerari va dur a terme al llarg de diversos anys acadèmics.

És ben cert que, sota la direcció del rector Antoni M. Badia i Margarit, la Universitat de Barcelona va prendre partit a favor de

desenvolupar una figura de professor laboral inèdita en un país tan tradicionalment aferrat a les oposicions. Era un moment delicat de consolidació de la disciplina i de creixement continu d'estudiants, i el 1981 va representar un any d'inflexió, que va permetre d'arribar d'aquesta manera a una felicitat complementarietat conjuntural de funcions.

Difícilment s'hauria trobat un professor sorgit de la mateixa institució tan constant i resolutiu en la gestió i en l'entesa institucional com ho va ser Corcoll. De la mateixa manera, enlloc de l'Estat no es va arribar a un grau de mestratge internacional tan intens com el que van proporcionar els professors alemanys que es van quedar a la Universitat de Barcelona, gràcies, en bona part, a l'habilitat de Roberto.

Un cop constituït el nou Departament de Filologia Anglogermànica, que pocs anys després va rebre el nom de Filologia Anglesa i Alemanya, i en consonància amb el director d'aleshores, Pedro Guardia, Roberto va establir les bases per a una integració respectuosa i operativa entre les diverses seccions del nou òrgan ideant un model de col·laboració que ha perviscut des d'aleshores. En tot cas, la tasca de Roberto va ser decisiva i cabdal per assolir unes infraestructures bàsiques. L'èxit de les seves gestions va donar entitat física a la secció de Filologia Alemanya tot assegurant-li uns espais mínims en què el professorat podia atendre les tutories, preparar les classes i dur a terme la recerca en un escenari acceleradament canviant. L'alumnat de Filologia Alemanya va créixer de manera constant cada any fins a arribar a multiplicar-se per dotze entre el 1973 i el 1996. Sense aquella bona gestió, els successors en la coordinació de Filologia Alemanya —una àrea nova entre altres ben consolidades pels anys— no haurien pogut continuar la seva tasca de manera mínimament congruent.

Com a rerefons d'aquells i altres encerts, en la vida professional de Roberto Corcoll trobem el fil conductor d'una impertorbable vocació. La coherència amb què l'ha posada en pràctica fa pensar que havia brollat molt de temps abans, en l'època dura dels temptejos per definir una existència pròpia, hereva del passat i respectuosa amb la tradició, però oberta a un món cada cop més cohesionat.